

Kaj je večjezičnost in kdaj se osebo smatra za večjezično?

Ali lahko z besedo »večjezična« označimo zgolj tisto osebo, ki popolnoma obvlada dva ali več jezikov, ali tudi osebo, ki pozna zgolj nekaj besed v drugem jeziku?

Na to vprašanje ni enotnega odgovora: obstaja več različnih opredelitev večjezičnosti. Najbolj razširjeno mnenje je, da so dvojezične tiste osebe, ki v vsakdanjem življenju redno uporabljajo dva (ali več) jezikov, ne glede na to, ali jezike popolnoma obvladajo, in ne glede na starost, ko so jih pričele usvajati.

Otroci v nasprotju z odraslimi osebami usvajajo jezik(e) z manj napora, brez formalnega poučevanja ali navodil, če imajo le dovolj priložnosti za poslušanje in uporabo jezika.

Kaj je RJM?

O RJM govorimo takrat, ko otrokove jezikovne sposobnosti niso v skladu z jezikovnimi sposobnostmi njegovih tipično razvijajočih se sovrstnikov.

RJM je prirojena motnja in ni posledica težav s sluhom, znižanih kognitivnih sposobnosti ali nevroloških motenj.

RJM se lahko izraža na različne načine. Nekateri otroci bodo imeli težave na področju razumljivosti govora, drugi manjši besedni zaklad ali slovnične težave. Težave se lahko pojavijo zgolj na enem izmed jezikovnih področij ali v kombinaciji. Oškodovano je lahko tako področje izražanja kot razumevanja jezika.

Kako lahko pomagam otroku, ki usvaja dva ali več jezikov?

- Z otrokom se pogovarjajte v jeziku, ki ga najbolje obvladate in v katerem se najbolje izražate.
- Za otroka ni moteče, če starši z njim komunicirate v dveh ali več različnih jezikih! Izpostavljenost večjemu številu jezikov v domačem okolju otroka ne zmede!
- Otroku omogočite dovolj izpostavljenosti in priložnosti za uporabo in poslušanje vseh jezikov, ki jih usvaja. Če ne govorite jezika okolja, v katerem živite, lahko vaš otrok ta jezik še vedno uspešno osvoji z rednim stikom, npr. v vrtcu ali rekreacijskih programih.
- POZOR: Gledanje televizije ni primerna metoda za usvajanje jezikov! Otroci usvajajo jezik(e) z interakcijo, npr. pri skupni igri, prehranjevanju, oblačenju itd.
- Svojemu otroku berite: uporabite slike za ustvarjanje interakcije, postavljajte vprašanja o tem, kaj vidi na slikah in kaj se dogaja. Naj se glasno branje spremeni v zabaven in (inter)aktiven dialog.
- Sledite otrokovim interesom in jih uporabite za začetek interakcije/komunikacije: povejte otroku, kaj boste naredili, ali komentirajte, kaj je ravnokar naredil. Z otrokom se pogovarjajte s preprostimi in kratkimi stavki.
- Če ima vaš otrok težave pri usvajanju jezika, ga s svojim vedenjem podpirajte na način, da tega ne opazi. Bodite otrokov jezikovni zgled. Ko bo uporabil npr. nepravilno besedno zvezo, jo preprosto pravilno ponovite. To vedenje imenujemo tudi „**korektivna povratna informacija**“ (ang. **Corrective feedback**).
- Če je bil vaš otrok diagnosticiran z RJM, ne prekinite z izpostavljenostjo dvema jezikoma, da bi olajšali usvajanje enega jezika. Na tak način ne boste olajšali otrokovega usvajanja jezika, ampak boste zgolj omejili njegove možnosti za izražanje.

Sodelovanje med Univerzo v Konstanzu, Katoliško univerzo Eichstätt-Ingolstadt in IRCCS E.Medea.

VEČJEZIČNOST IN RAZVOJNA JEZIKOVNA MOTNJA (RJM*)

Kaj je to? Kako jo lahko prepoznamo? Kaj lahko storimo?

RJM je prisotna pri 7 % vseh otrok.

Večjezičnost NI razlog za pojav RJM.

Zanesljiva diagnostika RJM pri večjezičnih otrocih je kompleksna.

Zgodnje odkrivanje je ključnega pomena. Logopedska terapija pomaga!

Ali je večjezičnost vzrok za pojav RJM?

»NE! « RJM je v enaki meri prisotna tako med enojezičnimi kot večjezičnimi otroki.

Večjezičnost ne ovira usvajanja jezikov! Ključno je ustrezno prepoznavanje RJM pri večjezičnih otrocih.

Kako se RJM izraža pri večjezičnih otrocih?

RJM vedno prizadene vse jezike, ki jih večjezični otrok usvaja. Simptomi RJM pa se lahko med jeziki, ki jih otrok govori, razlikujejo. Razlike v jezikovnih sposobnostih med posameznimi jeziki so značilno tudi za tipično razvijajoče se večjezične otroke. Kako dobro bo otrok obvladal posamezni jezik, je odvisno od tega, koliko stika je imel z jezikom (npr. če je otrok obema jezikoma izpostavljen od rojstva ali če je drugi jezik pričel usvajati kasneje) in kako intenzivna je bila ta izpostavljenost.

Če otrok nima dovolj priložnosti za poslušanje ali govorjenje jezika, ne moremo pričakovati, da ga bo obvladal v popolnosti.

Zaradi tega razloga je prepoznavanje RJM pri večjezičnih otrocih zelo oteženo. Neustrezna diagnostika RJM je med večjezično populacijo otrok zelo pogosta. Pri večjezičnih otrocih se pogosto prepozna RJM, čeprav so njihove jezikovne sposobnosti ustrezne glede na število učnih priložnosti, ki so jih imeli za usvajanje jezika.

Še pogosteje pa se dogaja, da se RJM pri večjezičnih otrocih ne prepozna, saj se jezikovna odstopanja napačno pripiše njihovi večjezičnosti.

Kako diagnosticirati RJM pri večjezičnih otrocih?

Ker se RJM kaže v vseh jezikih, ki jih otrok usvaja, je velika prednost, če logoped govori vse jezike, ki jih otrok usvaja, vendar je v praksi to redkost. Izzive pri prepoznavanju RJM pri večjezičnih otrocih povzroča tudi pomanjkanje primernih diagnostičnih orodij, ki bi omogočala pregled jezikovnih spretnosti vseh otrok v vseh njihovih jezikih. Zato pogosto logoped ne more oceniti vseh jezikov, ki jih otrok govori.

Ključno je sodelovanje med logopedi in starši. Skupinsko delo pozitivno vpliva na diagnostiko in rezultat terapije RJM pri večjezičnih otrocih.

Kaj lahko storim, če me skrbi, da ima moj otrok RJM?

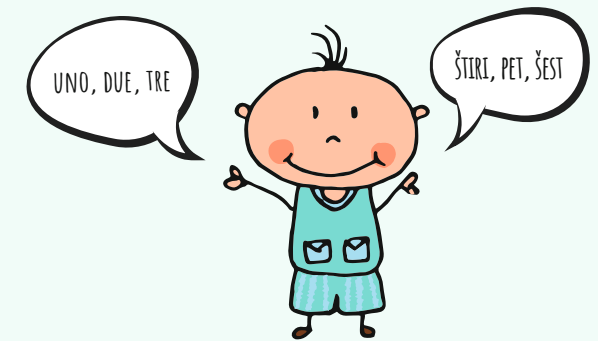
Vsi otroci usvajajo jezike v enakem zaporedju razvojnih mejnikov. To počnejo, če se hkrati učijo enega, dveh ali celo več jezikov. V prvem letu življenja se naučijo prve besed. Proti koncu drugega leta otrokovo besedišče sestavlja vsaj 50 besed, ki jih povezuje v dvobesedne stavke. V tretjem letu otroci dodajajo nove besede v svoje besedišče. Njihov besedni zaklad se „eksplozivno“ širi in postaja vse bolj zapleten. Hkrati začnejo sestavljati prve stavke, čeprav ti sprva niso popolni.

Nekateri otroci gredo skozi te razvojne stopnje hitreje, medtem ko drugi potrebujejo nekoliko več časa. Ta spremenljivost je pri usvajanju jezika povsem običajna. Otroci z RJM v večji meri odstopajo od povprečnega jezikovnega razvoja.

Potencialni simptomi RJM:

- Otrok začne govoriti zelo pozno.
- Otrokov govor je slabše razumljiv. Težave pri razumevanju otrokovega govora imajo tudi starši.
- Otrok ima težave pri učenju novih besed (tudi po drugem letu se besedni zaklad širi počasi).
- Otrok ima težave z razumevanjem in upoštevanjem navodil.
- Otrok ima težave s tvorjenjem stavkov.

Kje lahko dobim pomoč?

RJM tekom odrasčanja ne izzveni. Prepričanje, da bodo jezikovne težave sčasoma izginile, je napačno, vendar še vedno zelo razširjeno. Simptomi RJM se med razvojem spreminjajo, vendar kljub temu ostajajo. Na primer: otrok pri štirih letih kaže okrnjeno besedišče, pri petih letih ima težave s slovnico, pri šestih letih pa ima težave pri učenju branja in pisanja. Ob sumu na RJM je treba obiskati usposobljenega logopeda, ki bo otroka diagnosticiral in po potrebi pričel s starosti primerno terapijo.

»ZGODNJE ODKRIVANJE JE KLJUČNEGA POMENA. LOGOPEDSKA TERAPIJA GOVORA IN JEZIKA POMAGA.«